

Tarkastuskertomus

Kohde: **TORNIO 3 Laivakangas Susihaudanmäki**

- a) ns. susihauta, I
- b) rautakautinen asuinpaikka, II

Pk. 2541 06 Kyläjoki

- a) x = 7307 00, y = 516 54, z = n. 22,5
- b) x = 7306 92, y = 516 40, z = n. 17,5 – 20,0 (keskikohta)

Löydöt: KM 30267:1-18 (liite 4).

Tarkastus: FK Hannu Kotivuori 6.10.1995.

Lapin maakuntamuseon arkeologi Hannu Kotivuori tarkasti Museoviraston pyynnöstä 5.-6.10.1995. Tornio-Kemi-moottoritehankkeeseen liittyviä soranottoalueita Länsipohjan alueella (liite 1). Eräs Laivakankaan ottoalue oli merkitty välittömästi kohteesta Tornio 3 länteen olevan vanhan sorakuopan itäreunaan (liite 2). Muinaisjäännöskohteena luettiin ns. susihauta (a) on kuivatun Laivajärven länsipuolisella rantatörmällä, etelään kurrottavan männikköniemekkeen tyvellä (ks. Länsi-Pohjan kiinteät muinaisjäännökset, Lapin seutukaavaliiton julkaisu nr:o 117, 87). Kohteen ikää ja tarkoitusta ei ole voitu varmasti määrittää, joten se on tulkittu susien pyyntiin tarkoitetuksi laitteeksi. Rakenne on viisikulmainen (pentagon), tasapohjainen, kiviseinämainen kuoppa, jonka sivut ovat noin 5,5–6,5 m pitkiä ja syvyys noin metrin. Kuoppaa reunustaa laaja kivensekainen maavalli. Luoteis- ja koilliskulmissa on noin 1,5 x 2,0 m laajat komeromaiset syvennykset. Kohteen ovat aikaisemmin tarkastaneet arkeologit Aarni Erä-Esko (1962), Markku Torvinen (1991) ja Timo Ylimaunu (1994) arkeologiryhmineen. Vuonna 1984 ns. susihaudasta on tehty piirros (Hannu Hyötyniemi).

Syksyllä 1995 tarkastaessani paikkaa oli em. rakennelman lounaispuolisen männikkökankaan etelään viettävä rinne aurattu, mutta taimikkoistutuksia ei vielä oltu tehty. tarkastaessani aurasojia löysin noin 50 m ”pentagonin” keskipisteestä lounaaseen olevasta kohdasta (b) palaneiden kivien keskittymän, jossa oli tuluspiiksi arveleman piikappale (liite 3). Tällä ylätörmäksi kutsumallani alueella oli harvakseltaan palaneita kiviä, mutta niukasti löydöksiä, kunnes ylitetään etelästä pohjoiseen kulkeva vanha polkutieura. Sen länsipuolella on arviolta 30 m:n matkalla edellistä runsaammin palaneita kiviä paikoin kivisessä soramaassa. Alueella on myös paikoin paljon kvartsiainesta, joiden joukossa oli myös kaapimien katkelmia. Tuolloin länsipuolen sorakuoppaan oli etäisyyttä vielä noin 70 m. Alue asettuu noin 20 m:n korkeuskäyrän vaiheille. Aikaisemmat tarkastajat eivät ole havainneet kohteen a läheisyydessä olevaa asuinpaikkaa, mihin lienee syynä tuolloin vielä ehjä kangasmaasto.

Alempi loiva terassialue pari metriä edellistä alempana oli löydöskohdiltaan niukahko, mutta laadultaan kiintoisa, sillä viitisen metriä em. ajourasta länteen oli eräässä kohdassa noin 27 g rautakuonaa. Se on arvioni mukaan selvä muistutus juuri tähän kohtaan liittyvästä raudanvalmistuksesta. Läheisyydessä – muistaakseni ajourasta hieman itään –

oli eräässä auras kohdan liesijäännöksessä pieniä, ilmeisesti rautakautiseen keramiikkaan luettavan saviastian murusia (liite 4). Näistä yksi on ilmeisesti reunapala, jossa on tasainen ulkopinta ja hieman sisäänpäin viisteinen reunan päällys. Sekoitteena on käytetty ainakin kvartsihiekkää, kenties myös luuta. Nämä pienet muruset voisivat olla myös upokkaan tms. paloja. Parissa pienessä kylkipalassa on muutamia kuitumaisia (asbestia?) sekoiteaineksen osasia. Liesissä oli pieniä palaneen luun siruja, joista osa on nisäkkäiden luuta, enimmäkseen kalannikamia ja -luita.

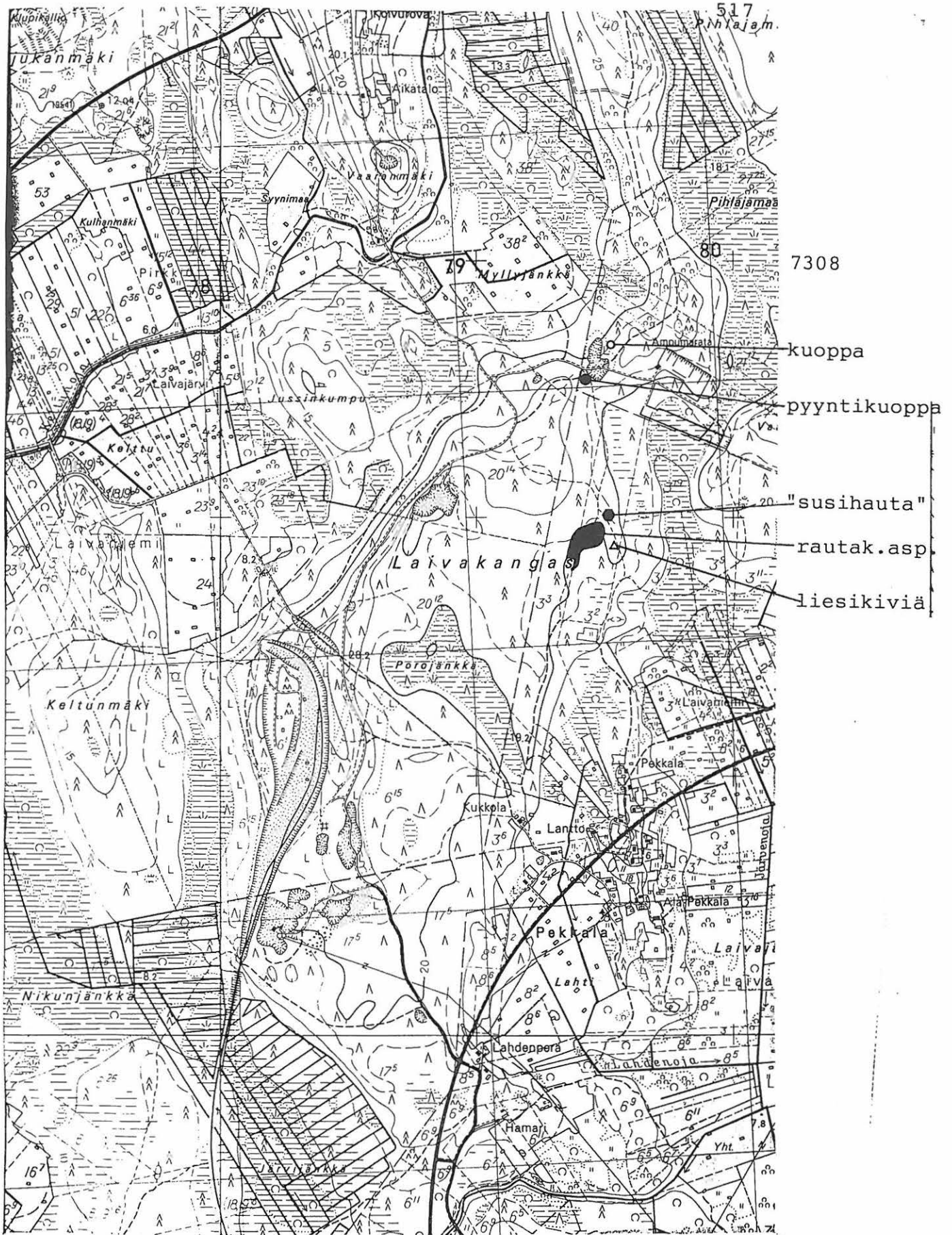
Alueen laajuus on tarkemmin määrittämättä, ja se edellyttää koekaivauksia tullakseen selvitettyksi. Kohteen säilymisen keskeisenä uhkana on soranotto. Laivakankaan jäljellä olevat reunamat tulisi inventoida ja koekuopittaa pikaisesti, sillä rautakautiset muinaisjäännöskohteet, etenkin asuinpaikat, ovat Perämeren pohjukan tuntumassa olevilla muinaisrannoilla erittäin harvinaisia. Tärkein ja tunnetuin kohde on parin kilometrin etäisyydellä kaakossa oleva Rakanmäki (TORNIO 2). Tämä tarkastuskertomus on täsmennetty vuodelta 1995 olevien muistiinpanojen mukaan.

Rovaniemellä 17. lokakuuta 2002

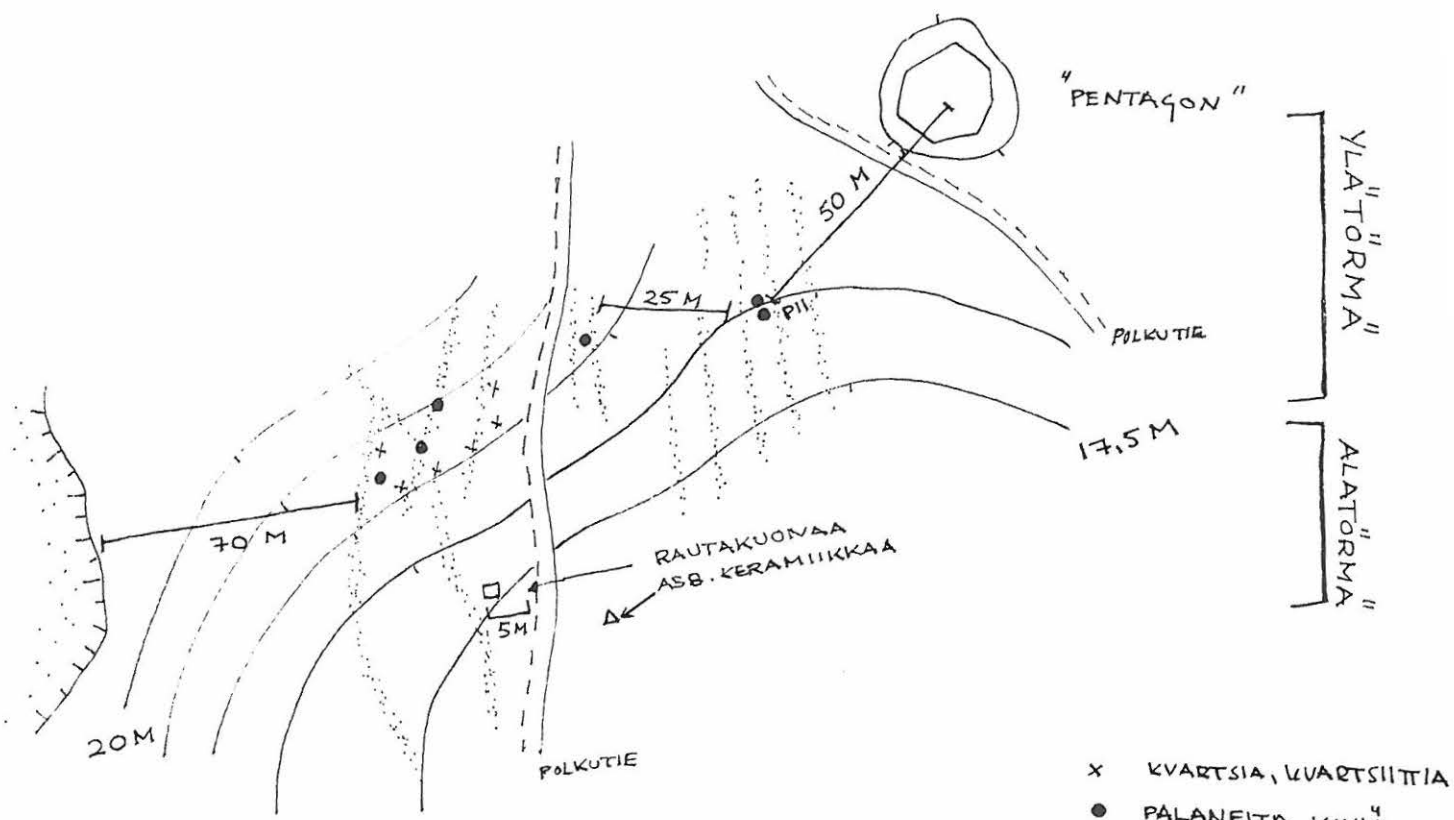
Hannu Kotivuori
Arkeologi
lapin maakuntamuseo

Liitteet ~~1-4~~ 2-3

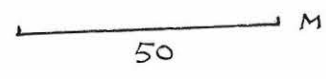
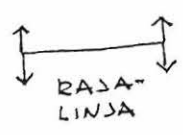

Peruskartta 2541 06 Kyläjoki

TORNIO 3 LAIVAKANGAS
SUSIHAUDANMÄKI

- x KVARTSIA, KVARTSIITIA
- PALANEITA KIVIA
- + PAL. LUUTA (MM. KALANNIKAMIA)

LUONNOS
H. KOTIVUORI
6.10.1995

LÖYDÖT: KM 30267:1-18.